

HÄRKÄÄ SARVISTA

Viidessä kuudessa pitäjässä on poijalla appifaari.

(Laulusta Kaksipa poikaa Kurikasta)

Piirileikkiä kuntarajoilla

Jyrki Kataisen hallitus on päättänyt toteuttaa suuren kuntauudistuksen. Sitä vastaan on noussut pienten kuntien kapinaliike. Huolta kannetaan paikallisdemokratian säilymisestä. Hallitus kuitenkin haluaa vahvistaa kunnallista itsehallintoa ja paikallista demokratiaa. Ilmeisesti tähän ei uskota. Kun työikäinen väki lähtee pienestä kunnasta, ei itsenäisyys auta palvelujen tuottamisessa. Suurissa kaupungeissa on paljon uudistuksen kannattajia. Kuntaministeri **Henna Virkkunen** haluaa kuntien olevan vapaaehtoisesti mukana uudistusta tekemässä. Hän sanoo, että se on joka tapauksessa välttämätön. Tilanne muistuttaa oloja Libyassa, jossa heimoilla on ollut perinteisesti suuri merkitys.

Eduskunnan puhemies **Eero Heinäluoma** haluaa kaikki puolueet tekemään uudistusta. Se on ymmärrettävää, jos uudistus halutaan tehdä vapaaehtoisuudelta. Presidenttiehdokas **Paavo Väyrynen** antaisi presidentin puuttua kuntauudistukseen. Vaikka presidentin valtaa on asteittain vähennetty, on aivan varmaa, että vaalitaistelun tuoksinassa käännetään kaikki kivet laatuun katsomatta.

Kuntauudistus käynnistettiin **Matti Vanhasen** hallituksen aikana vuonna 2006. Suunnittelutyö tuotti kolme vaihtoehtoista uudistumallia: peruskuntamalli, piirimalli ja aluekuntamalli. Kataisen hallitus on päättänyt toteuttaa peruskuntamallin, jossa kunnat muodostuvat työssäkäyntialueista. Peruskunnat vastaavat peruspalveluista lukuun ottamatta erikoissairaanhoidon ja vaativia sosiaalihuollon palveluita. Esim. valtakunnanpohtija **Osmo Soininvaara** kannattaa aluekuntamallia.

Hallituksen päättämä aikataulu on tiukka. Suunnitelma valmistuu virkamiestyönä v:n 2011 loppuun mennessä. Kuulemiskierros

käydään alkuvuodesta 2012. Rakennelaki tulee voimaan vuoden 2013 alusta. Kuntarakennetta koskevat ratkaisut tehdään vuoden 2014 loppuun mennessä. Valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana uudistusta. Uusi järjestelmä on tarkoitettu saadaan voimaan vuoden 2015 alussa. Kuntia oli vuoden 2011 alussa 336, joista kaupunkeja oli 108. Kuntien määrä voi pudota lähes kymmenesosaan nykyisestä.

Minun mielestäni pitäisi vielä tarkoin miettiä valtion ja kuntien työnjakoa erilaisten palveluiden tuottamisessa ja kustantamisessa. Toiseksi pitäisi selvittää, kuinka laajojen

alueiden puitteissa mihin tehtävä olisi järkevää hoitaa. Näin saataisiin hahmotettua päätöksenteon jakaantuminen eri asioissa valtiolle, maakuntaliitoille, kunnille

ja kunnanosille, sekä tarvittavien toimintayksikköjen ihannekoot. Myös ns. kolmas sektori tulee ottaa huomioon. Sillä on erittäin suuri kansantaloudellinen ja sosiaalinen merkitys. Sen toimintaedellytyksiä tulisi mahdollisuuksien mukaan parantaa.

Viime vuosikymmeninä kuntien itsehallintoa on vahvistettu. Samalla on kuitenkin säilytetty kuntien valtionosuusjärjestelmä. Aikaisemmin valtio puuttui hyvinkin yksityiskohtaisesti valtion rahan käyttämiseen kunnissa. Sittemmin on rahan korvamerkinnoista pyritty eroon ja kunnille on annettu kokonaispotteja, joiden käytöstä kunnat ovat itsenäisesti päättäneet. Tälle menolle on jo löytynyt arvostelijoita. Kysytään, käyttävätkö kunnat järkevästi valtiolta saamia rahoja ja pitäisikö valtion enemmän katsoa niiden perään.

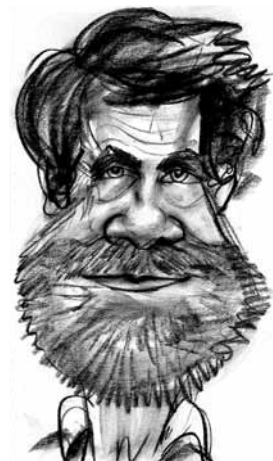
Meitä maanmittareita kiinnostaa erityisesti oman alamme tehtävien organisointi tulevaisuudessa. Huomion kohteena on tässä yhteydessä erityisesti kaavoitus. On tärkeää, että kaikki asiat käsitellään hierarkisesti järke-

vällä tasolla. Oleellista on huolehtia jokaisen ihmisen mahdollisuuksista vaikuttaa häntä koskevaan päätöksentekoon.

Kunnilla on kaavamonopoli eikä valtio voi enää puuttua kaavojen asiasisältöihin. Valitusoikeus koskee vain kaavoitusmenettelyn laillisuutta. Kuntalaisten kuulemisesta on hyvää tarkoittavia säännöksiä, mutta niiden merkitys jää virkamiesten hyvän tahdon varaan. Varmasti sitäkin löytyy, mutta usein kansalainen tuntee itsensä kuin sivustakatojaksi kaavoitusprosessissa.

Kuntaliiton varatoimitusjohtaja **Timo Kietäväinen** on ehdottanut, että kunnan-osahallinnolle annettaisiin päätösvaltaa mm. asemakaavoituksessa. Kietäväinen on puoluekannaltaan keskustalainen ja hän toimi kansanedustajana vuosina 1983–1991. Hänen ehdotuksensa merkitsisi sitä, että entiset kunnat jatkaisivat kunnanosina niin kuin mitään ei olisi tapahtunutkaan. En kannata tätä, vaikka edellä kritisoinkin nykyistä kaavoitusta. Se voisi aiheuttaa turhaa eripuraa kunnanosien ja kuntalaisten välillä. Sen sijaan voitaisiin valita kunnanosalautakuntia, jotka ensivaiheessa käsittelevät kaavaehdotukset. Kunnanvaltuusto tehkään lopulliset päätökset.

Kuntajaotuksen pitäisi olla sellainen, että turhaa kilpailua kuntien kesken voidaan vähentää. Järkevän maapolitiikan hoitaminen kunnissa on mitä tärkein asia. Siinä voisivat kunnat kilpaillakin. Hyvällä ja kauaskantoisella maapolitiikalla ja kaavoituksella voidaan luoda toimivuutta ja viihtyisyyttä ja säästää kustannuksissa ja hiilijalanjäljissä erittäin paljon. Valitettavasti monet kuntien poliitikot eivät edelleenkään halua käyttää laissa olevia mahdollisuuksia riittävästi. Professori emeritus **Pekka V. Virtanen** kovistelee heitä taas (*Helsingin Sanomat* 4.11.2011). Kirjoituksensa lopussa hän toteaa, että tällaiset päättäjät eivät ilmeisesti ole tajunneet sitäkään, että hyvin hoidettu tonttipolitiikka lisää kunnan vetovoimaa sekä yritys- että asuinpaikkana.

Raimo Koivistoinen
raimo.koivistoinen@kolumbus.fi